

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

agenda

Betreft	DG-overleg SCP
Vergaderdatum en -tijd	6 mei, 14.30 – 16.00
Vergaderplaats	Videoconference

1. Opening en vaststellen agenda

2. Mededelingen

3. Verslag DG-overleg 28 mei 2019

Bijgevoegd: Concept-verslag DG-overleg 28 mei 2019
Het tweede DG-overleg heeft via een schriftelijke ronde plaatsgevonden in het najaar van 2019. De inbreng van departementen is meegenomen in het werkplan 2020.

Toelichting:

Bij het DG-overleg van 28 mei 2019 was (10)(2e) niet aanwezig. In het concept-verslag staat onder meer (i.h.k.v. agendapunt 3 - Stand van zaken werkprogramma 2020 SCP) dat het SCP er waarde aan hecht goed op de hoogte te zijn van de behoeften onder de departementen, mede in het licht van ingrepen die het SCP heeft gedaan in het eerder vastgestelde Werkprogramma 2019/2020. Deze ingrepen waren het gevolg van verzoeken om onderzoek door de Tweede Kamer over de toekomst van de arbeidsmarkt en de bevolkingssamenstelling. Een deel van de capaciteit van het SCP is hierdoor in beslag genomen. Het SCP geeft aan dat de departementen op de hoogte zijn gesteld van de ingrepen in het werkprogramma.

Advies:

Het verslag kan worden vastgesteld.

Als opmerking naar aanleiding van het verslag kun je het SCP meegeven dat VWS graag tijdig in de besluitvorming wordt meegenomen wanneer dit gevolgen kan hebben voor het (lopende) werkprogramma (dit punt is ook relevant voor agendapunt 4)

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
 Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
 Team C

Bezoekadres:
 Parnassusplein 5
 2511 VX Den Haag
 T 070 (10)(2e)
 F 070 (10)(2e)
 Postbus 20350
 2500 EJ Den Haag
 www.njksoverheid.nl

**Tolichtlijnen bij
(10)(2e)**

Senior coördinator kennis en
monitoring

T 06: (10)(2e)
 (10)(2e) @minvws.nl

Datum

30 april 2020

Aantal pagina's

9

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

4. **SCP-onderzoek naar effecten van corona en werkprogramma 2020**

Bijgevoegd:

- *Memo Maatschappelijke effecten van corona en werkprogramma 2020 SCP (notitie SCP, 4,1 Memo)*

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

Toelichting:

Het SCP wil onafhankelijk onderzoek doen naar de maatschappelijke effecten van de coronapandemie. Hiervoor is recentelijk een programma Maatschappelijke Effecten Corona ingericht.

Hoofdpijnen SCP onderzoek naar maatschappelijke gevolgen van corona (zie voor verdere details de toelichting bij de notitie hieronder):

- de zeer korte termijn: kennisdeling over de maatregelen die zijn getroffen op de terreinen van bijvoorbeeld werk, onderwijs, zorg en vrije tijd op basis van beschikbaar empirisch materiaal. Daarbij richt het SCP zich op het doordenken van sociale en culturele gevolgen van desbetreffende maatregelen en (indien van toepassing) verschillen tussen groepen.
 - de middellange termijn (eind 2020) en langere termijn: het duiden van de effecten, het opwerpen van belangrijke kennisvragen, en het empirisch in kaart brengen van de gevolgen.
- Kennisvragen op de lange termijn worden geïntegreerd in het nieuwe meerjarenprogramma (MJP) van het SCP en het daaruit voortvloeiende werkplan 2021 van het SCP.

Consequenties werkprogramma 2020

Het SCP geeft aan dat dit een aantal consequenties heeft voor het werkprogramma 2020.

Het SCP is door VWS verzocht te inventariseren wat de gevolgen voor SCP-projecten in 2020 zijn die VWS raken. In grote lijnen geldt dat het SCP de meeste voorgenomen projecten kan afronden, maar dat sommige projecten wat vertraagd zijn of kleiner gemaakt (veldwerk van onderzoek ligt soms stil en ook is er minder capaciteit door de coronacrisis). Het SCP stelt voor 4 onderzoeksprojecten voor VWS niet uit te voeren. Het gaat hier om:

- 1) Achterblijvers in lichamelijke en psychische gezondheid. Dit project zou een vervolg zijn op 'Verkenning naar verschillen in gezondheid en welzijn en verklaringen daarvoor' (PG)
- 2) Wanneer is eenzaamheid een probleem en wanneer moet worden ingegrepen? Dit project zou een vervolg zijn op 'Verkenning eenzaamheid onder verschillende groepen in Nederland' (DMO)
- 3) Toekomstig gebruik van zorg en ondersteuning (DMO/MEVA)
- 4) De rol van ouders op het welbevinden van hun kinderen en bij de druk die kinderen ervaren (prestatiedruk, tijdsdruk, sociale druk) (Jeugd)

Onderzoeksproject 3 wordt zeker relevant gevonden, want de achterliggende vraag kan volgens MEVA wel eens heel actueel worden. Het CBS meldde onlangs dat ze in de ClZ/CaK-cijfers nu zien dat er minder instroom in verpleeghuizen is dan verwacht, hetgeen zou stroken met berichten dat ouderen de opname in het verpleeghuis met de huidige maatregelen, zolang als mogelijk willen uitstellen. De vraag wat in dat geval het meest voor de hand liggende alternatief is, is precies het onderwerp van dit project.

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

- *Notitie Hoofdlijnen SCP-onderzoek gevolgen coronapandemie
(notitie SCP, 4.2 Bijlage)*

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

Toelichting:

Het SCP wil onderzoek doen naar zowel de gevolgen voor de kwaliteit van leven van groepen burgers als naar de impact op de kwaliteit van de samenleving door de coronapandemie en de maatregelen die genomen zijn om deze in te dammen.

Het SCP inventariseert graag bestaande kennisvragen van departementen over de maatschappelijke effecten van corona. Het SCP geeft in bovengenoemde memo aan: 'Deze kennisvragen bieden een goede basis om de analyse en duiding van de ontwikkelingen tijdens de huidige crisis op sociaal en maatschappelijk gebied door het SCP te toetsen (binnen de kaders die zijn opgesteld in de bijgevoegde notitie). En om de onderzoeksagenda van het SCP de komende periode verder vorm te geven.'

Hoofdpijnen SCP-onderzoek (zie ook bijgevoegde notitie)

Korte termijn (mei-juni):

- Huidige sociale en culturele gevolgen van concrete maatregelen
- Risico's en kansen van bestaan maatschappelijke groepen op korte termijn (gezondheidsrisico's en kansen, economische risico's en kansen, sociale risico's en kansen, culturele risico's en kansen en overige risico's en kansen.)

Middellange termijn (tweede helft 2020):

Invloed van de coronapandemie op de kwaliteit van leven en kwaliteit van de samenleving, waar mogelijk uitgaande van 5 elementen: 1) Een bevolking in optimale welvaart en welbevinden; 2) Een rechtvaardige verdeling; 3) Een voldoende mate van maatschappelijke samenhang; 4) Een duurzame ontwikkeling; 5) Een effectief en legitiem overheidsbeleid.

Lange termijn:

a) Zorgt de coronapandemie voor een verandering in de toekomstige drijvende krachten, en wat betekent dat voor de toekomstige kwaliteit van de samenleving?; b) Zijn de instituties en organisatievormen in uiteenlopende domeinen (zorg, arbeid, onderwijs, sociale zekerheid, maatschappelijke participatie, huisvesting) in staat (gebleken) de corona-pandemie het hoofd te bieden of had dat beter gekund? Welke lessen voor de toekomst kunnen getrokken worden?; c) Zijn de percepties en gedragsroutines van burgers en andere actoren (werkgevers, uitvoeringsinstanties, maatschappelijk middenveld) in staat (gebleken) de coronapandemie het hoofd te bieden, of had dat beter gekund? Welke lessen voor de toekomst kunnen hieruit getrokken worden?

Advies

1. Algemene reactie:

Als algemene reactie op het door SCP voorgestelde onderzoek kun je meegeven:

1) Op zich mooi breed 'palet' aan terreinen en vragen

- 2) Belangrijk een gezamenlijke kennisagenda op te stellen
 3) Van belang om bij (lopend) corona-onderzoek overlap te voorkomen, waar nodig af te stemmen met andere onderzoeksinstellingen en bij het publiceren van onderzoeksresultaten (waar relevant) naar elkaar verwijzen

Achtergrond

Ad 2: De CSO van VWS wijst er op dat het ihkv lange termijn (departementsoverstijgend) onderzoek nuttig is te starten met een brede verkenning van de grote vraagstukken op basis waarvan een kennisagenda kan worden opgesteld.

Die kennisagenda helpt bij het verkrijgen van overzicht van beschikbare kennis, en bij het aanbrengen van focus en samenhang in het gezamenlijk onderzoekswerk van de verschillende kennispartijen (zoals SCP, PBL, CPB, WRR, RVS, RIVM, WODC, enz).

Op het punt van het verkrijgen van overzicht van lopend onderzoek, het inventariseren van de lange termijn vraagstukken, en het verkennen van mogelijkheden voor het opstellen van een kennisagenda bestaan inmiddels meerdere initiatieven: In het SGO (overleg SG's) is gesproken over een verkenning van vraagstukken, in het SBR (Strategisch Beraad Rijksoverheid) wordt hierover gesproken, de SER is een soort verkenning aan het doen van lopend onderzoek, en ook de CSO's van de verschillende departementen (SZW, JenV, OCW, BuZa en VWS) zijn hiermee aan de slag. Daarnaast kloppen inmiddels ook universitaire vakgroepen aan met soortgelijke ideeën, en het aanbod om hun denkkracht hier voor in te zetten. Dit vraagt om enige coördinatie en afstemming, om te voorkomen dat verschillende soortgelijke initiatieven langs elkaar heen gaan lopen.

Ad 3: **Sociaal maatschappelijk onderzoek:** Kabinet heeft ZonMw en NWO gevraagd om sociaal maatschappelijke onderzoeken omtrent de effecten/de impact van de corona-maatregelen op het dagelijkse leven van mensen/kwetsbare groepen in kaart te brengen, en deze onderzoeken in samenhang verder te analyseren. Daarop volgen concrete adviezen die gebruikt kunnen worden in beleid.

Dit wordt opgepakt in samenhang met thema 3 'maatschappelijke effecten' van het ZonMw COVID-19 programma. ZonMw behoudt het overzicht van al het onderzoek op dit gebied, *analyseert eventuele witte vlekken in onderzoek aanbod en kan nieuwe onderzoek initiëren of voorstel doen voor het samenvoegen van bestaande trajecten*. Het RIVM zorgt voor het analyseren van die onderzoeken in samenhang, en geeft hierbij concrete adviezen voor beleid. Het RIVM en ZonMw trekken hierbij samen op met andere partijen zoals het CBS om te komen tot een centraal overzicht.

=> Het zou mooi zijn als SCP zich bij dit initiatief aansluit en dat dit niet in concurrentie is met.

Gezondheidsrisico's en kansen: het onderdeel van korte termijn onderzoek SCP 'Denk aan primaire fysieke gezondheidsaspecten (groepen die rechtstreeks door corona getroffen zijn of meer risico lopen door hun werk) en afgeleide gezondheidsaspecten (groepen die door corona een noodzakelijke medische behandeling niet kunnen ondergaan)'; wordt al opgepakt door het RIVM

=> SCP graag in afstemming doen met RIVM

Directoraat Generaal
 Langdurige Zorg
 Directie Maatschappelijke
 Ondersteuning
 Team C

Datum
 30 april 2020

2. Relevante kennisvragen/aandachtspunten VWS:
NB: je kunt aangeven dat een overzicht van onderstaande kennisvragen en aandachtspunten nog wordt nagezonden

Kennisvragen:

- 1) Kennis speelt in de corona-crisis een hele grote rol (in de wetenschap, de politieke besluitvorming, de maatschappelijke discussies en beeldvorming): Hoe heeft de kennis over corona zich verspreid en hoe anders/makkelijker/moeilijker gaat dat in crisistijd dan in 'normale' tijden. In 6 weken tijd heeft iedereen (ook in politiek en beleid) basale kennis opgebouwd over een public health vraagstuk. Dat gaat bij andere public health vraagstukken vaak veel langzamer. Wat is daarbij van doorslaggevend belang geweest (geld, prioriteit, focus, etc)? (CSO)
- 2) In hoeverre sloten de maatschappelijke initiatieven die er zijn (of zijn ontstaan) aan bij de behoeften van mensen tijdens de corona-pandemie? Als we hier zicht op hebben kunnen we bedenken wat dit voor maatschappelijke participatie betekent in de toekomst. (DMO)
- 3) Welke knelpunten en leerpunten zijn ervaren bij het verlenen van informele zorg door de mantelzorgers in het afstemmen met de formele zorgverleners die nu op een andere manier zorg verlenen thuis vanwege de maatregelen rondom corona? (DMO)
- 4) Kansen en knelpunten in de toegankelijkheid van Coronagerelateerde informatie (in het bijzonder informatie over hulp- en ondersteuningsmogelijkheden) voor mensen met een beperking en voor mensen met een taalachterstand of laaggeletterdheid? (DMO)
- 5) Verlies van structuur voor mensen met een beperking, bijvoorbeeld door wegvallen van het (aangepaste) werk, omdat het bijvoorbeeld te ingewikkeld is om de persoon met een beperking op de werkvloer te begeleiden in de 1,5 meter samenleving. Risico's op dit gebied, en kansen om deze risico's te verkleinen? (DMO)
- 6) Het moeilijk om kunnen gaan met technologie en techniek door mensen met een beperking en daardoor aansluiting met de samenleving missen, eenzaamheid. Risico's op dit gebied, en kansen om deze risico's te verkleinen? (DMO)
- 7) Aandacht voor de relatie huiselijk geweld en kindermishandeling met de corona-maatregelen in het SCP-onderzoek is zeer relevant en moet hier een plek in krijgen. Belangrijkste vraag:
 Wat is de impact van het thuis verblijven als gevolg van de corona-maatregelen op de veiligheidssituatie van de individuele leden van een gezin/huishouden (kind, volwassene, partner, broer/zus, oudere) en van hen als geheel? (Jeugd/DMO)
 > de onderzoeksadviescommissie van het Programma Geweld hoort nergens thuis heeft een advies opgesteld voor het SCP-onderzoek (dit kan worden nagezonden)
 > het Verwey-Jonker Instituut voert een verkenning uit onder kwetsbare gezinnen waar geweld speelt of heeft gespeeld (afstemming nodig)
- 8) Wat zijn de gevolgen van corona voor het welzijn van kinderen, jongeren en jongeren met een langdurige beperking? Leidt dit tot meer mentale gezondheidsproblemen (stress, angst, eenzaamheid, verslavingen, etc..)? Zijn er veel zorgmijders? Komt er bij een versoepeling van maatregelen een boeggolf van jongeren die jeugdhulp nodig hebben?

Directoraat Generaal
 Langdurige Zorg
 Directie Maatschappelijke
 Ondersteuning
 Team C

Datum
 30 april 2020

Gaan jongeren extra overlast veroorzaken omdat ze bv. bijbaan verliezen, geen stage of onderwijs hebben, minder familie/vrienden zien of zich gewoon vervelen? Raken jongeren met langdurige beperking nog meer geïsoleerd? (Jeugd)

9) Wat zijn de gevolgen van corona voor het welzijn van gezinnen? Leidt dit tot (over)belasting voor ouders (bv met mantelzorgende taken)? Kunnen ouders tegelijk werken en mantelzorg verlenen aan hun kind met langdurige beperking? Leidt tot dit grotere sociale ongelijkheid? (Jeugd)

10) Wat is het effect van Corona op de mening van Nederlanders op gegevensuitwisseling of toestemmingsvraagstukken? (Informatiebeleid/CIO)

11) Wordt de noodzaak voor gegevensuitwisseling nu vergroot door Corona? (Informatiebeleid/CIO)

12) Wat betekent Corona voor de digibeten / digitaal minder vaardigen onder ons? (gebruik van apps/digitale zorg/zorg op afstand)? In hoeverre is er een diepere kloof ontstaan door de crisis tussen digivaardige en minder digivaardige mensen. Of is die kloof juist minder diep, omdat mensen nu juist wél vaardigheden ontwikkelen om mee te kunnen (blijven) doen? (Informatiebeleid/CIO)

13) Dominant in de discussie over gegevensuitwisseling is dat digitale middelen 100% 'privacy'- proof moeten zijn: In hoeverre verandert die houding door de coronacrisis? En wat zijn daar dan de achtergelegen oorzaken van? (Dieper dan de crisis zelf?) (Informatiebeleid/CIO)

Aandachtspunten:

- 1) Het zou helpend zijn als het SCP straks een splitsing kan maken tussen de zorgdomeinen in de caresector. Dan weet je in grote lijnen of de afspraken die gemaakt zijn i.k.v. Wlz, Wmo, Jeugd of Zvw enigszins helpen of hebben geholpen. (DMO)
- 2) Eenzaamheid wordt gemist als specifiek thema. Wordt wel impliciet benoemd, maar goed om dit thema expliciet te benoemen, omdat het toch overal als majeur maatschappelijk thema terugkomt.
- 3) Het gezondheidsverlies van niet kunnen sporten/bewegen op de gebruikelijke manier maar ook hoe dit interfereert met andere tijdbesteding (mantelzorg, thuiswerken, etc.). Uit de eerste metingen zien we dat vrijwel alle groepen in de samenleving hier hard door geraakt worden en dat het maar een zeer beperkte groep is die dit kan/wil vervangen door fietsen en hardlopen in de openbare ruimte (Sport)
- 4) Het verlies van sociale structuren doordat circa 7 miljoen Nederlanders hun wekelijkse sport- en beweegmoment moeten missen en daarbij ook de aanleiding tot ontmoeting en persoonlijke ontwikkeling in die momenten. (Sport)

**Directoraat Generaal
Langdurige Zorg**
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

5. Structurele informatiebehoefte SCP

Bijgevoegd:

- Memo - Structurele informatiebehoefte SCP
- Bijlage - Onderzoek ABDTopconsult Structurele Financiering SCP (2015)
- Bijlage – SCP: Missie, visie en koers

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

Toelichting:

In bijgevoegde memo geeft het SCP aan dat als gevolg van de koers die het SCP is ingeslagen met meerjarig programmeren en de toenemende vraag uit de buitenwereld, de structurele informatiebehoefte van het SCP toeneemt. De ambities die voortvloeien uit de koers en visie van het SCP maakt dat er meer (en andere) data nodig is om de domeinoverstijgende maatschappelijke vraagstukken die het SCP voor ogen heeft te onderzoeken. De structurele informatiebehoefte krijgt binnen het SCP met de basisdata-infrastructuur (BDI) vorm. Hierin is de databehoefte die het SCP minimaal nodig heeft om zijn taken uit te voeren de komende 10 jaar geborgd.

Gevolgen:

1) Stijging structurele datakosten: geschatte jaarlijkse datakosten als gevolg van in 2021-2026 uit te voeren onderzoek: € (10)(2b) => verhoging van €2 mln. Het SCP geeft aan zonder deze data en bijbehorend budget het meerjarenprogramma niet in de volle breedte uit te kunnen voeren. De vaste instellingssubsidie van € (10)(2b) is niet toereikend.

2) Het SCP stopt met het financieren van enkele bestaande enquêtes: dit geldt bijvoorbeeld voor de surveys VTO (Vrijtidsomnibus), GZOW (Gezondheid, Zorg, Ondersteuning, Welzijn), maar ook voor de enquête sociaal domein (voor de OrSD), de enquête ouderen in instellingen en de enquête informele hulp. Deze zijn geen onderdeel van de nieuwe basis surveydata-infrastructuur (BSDI), die onderdeel is van de BDI en waarin databehoefte van het SCP op gebied van surveys is geborgd.

Het SCP geeft aan dat het doel van de BSDI is dat verschillende thema's meer in samenhang gezien en gemeten kunnen worden. Veel van de thema's uit bovengenoemde surveys komen terug in deze nieuwe opzet van de BSDI: minder uitgebreid, maar meer in samenhang met andere domeinen. Waar dit niet mogelijk is, wordt in gezamenlijkheid met betrokken departementen gekeken naar alternatieven en verzorgt het SCP een warme overdracht in goed overleg met betrokken departementen en derde partijen. Als er bij departementen behoefte blijft bestaan voor het continueren van deze dataverzamelingen door het SCP, dan wordt deze kennisbehoefte meegenomen in de jaarplancyclus: hiervoor moet ook capaciteit voor worden vrijgemaakt om iets met de gegevens te doen.

Door SCP voorgestelde oplossingsrichtingen vanaf 2021:

Oplossingsrichting 1: inperking meerjarenprogramma SCP => o.a. scherpe keuzes domeinoverstijgende kennisvragen nodig met consequenties voor opzet en omvang BSDI.

Directoraat Generaal
Langdurige Zorg
Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Team C

Datum
30 april 2020

Oplossingsrichting 2: aanpassen structurele financiering SCP => in totaal is een verhoging van het budget van het SCP van (15,2b) miljoen euro naar ca. (10)(2b) (10)(2b) euro nodig om de toenemende structurele datakosten en benodigde omvang van het bureau te financieren.

Volgens het SCP worden hiermee de beschreven risico's van externe financiering van datakosten hiermee gemitigeerd, en onafhankelijkheid van het SCP is hierdoor geborgd. Tevens past deze oplossingsrichting volgens het SCP bij de positionering het SCP als planbureau richting politiek en beleid, waarbij rekenschap is gegeven van de informatiebehoefte en -huishouding van het SCP, en de verhouding tussen de datakosten die worden bekostigd door het SCP, het deel dat door departementen wordt bijbetaald, en het deel dat extern wordt gefinancierd.

Advies:

Ad 1) Stijging structurele datakosten/voorgestelde oplossingsrichtingen:

Je kunt aangeven dat – zoals het SCP zelf al in bijgevoegd memo opmerkt – er in de komende periode over de oplossingsrichtingen een gesprek zal plaatsvinden tussen het SCP en VWS, dat als 'moederdepartement' verantwoordelijkheid draagt voor de integrale financiering van het SCP. Een eerste verkennend en informeel gesprek hierover wordt momenteel gepland tussen de SG, pSG, de directeur en adjunct directeur van SCP. Er wordt gezocht naar een datum half mei. Op dit moment staat VWS dus nog aan het begin van een mogelijke discussie over extra middelen voor het SCP. Een uitspraak hoe VWS hierin staat kan nu nog niet worden gedaan.

Ad 2) Stopzetten financiering bestaande enquêtes:

Je kunt aangeven dat het op dit moment niet duidelijk is wat de precieze gevolgen zullen zijn als de thema's van de dataverzamelingen minder uitgebreid terug zullen komen in de BSDI (het SCP heeft desgevraagd laten weten nu geen uitspraken te kunnen doen over specifieke dataverzamelingen omdat het SCP nog midden in de ontwikkeling van de BSDI zit).

Er zullen dan ook nadere gesprekken tussen VWS en SCP moeten worden gevoerd om te kunnen bepalen in hoeverre bepaalde dataverzamelingen gecontinueerd zouden moeten worden.

Voor de monitor informele zorg staat in ieder geval wél al vast dat het wenselijk is deze te continueren.

(Voor de voortzetting van de VTO buiten het SCP is inmiddels al een oplossing gevonden).

6. Rondvraag